

Beyza Akkaya (Ed.). *Ömer Seyfettin'den Seçme Öyküler*. 2. Bs. İstanbul: Akış Yayınları, 2007. 158 sayfa.

Beyza Akkaya (Ed.). *Selected Stories from Ömer Seyfettin*. 2. Ed. İstanbul: Akış Publishing, 2007. 158 pages.

Oğuz ÇAM*

Bu çalışmanın amacı, editörlüğünü Beyza Akkaya'nın yaptığı "*Ömer Seyfettin'den Seçme Öyküler*" isimli kitabı tanıtmaktır. Kitabın yazarı, Türk edebiyatı kapsamında eserleri en fazla okunan yazarlarından biri konumunda bulunan Ömer Seyfettin'dir. 100 Temel Eser arasında bulunan kitap 158 sayfadan meydana gelmektedir. Kitap içerisinde 11 öykü ("Pembe İncili Kaftan" [7-24], "Teselli" [25-36], "Ferman" [37-54], "Başını Vermeyen Şehit" [55-70], "Topuz" [71-80], "Forsa" [81-88], "Diyet" [89-104], "Bir Çocuk Aleko" [105-132], "Kaşağı" [133-140], "Ant" [141-152], "İlk Cinayet" [153-158]) vardır.

İlk sıradaki öykü, "Pembe İncili Kaftan" isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, Muhsin Çelebi isimli karakter üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir: Sadrazam bir gün elçi olarak gönderecekleri cesur bir kişinin arayışı içine girmiştir. Sorulup soruşturulmuş ve en uygun kişinin Muhsin Çelebi olduğuna karar verilmiştir. Muhsin Çelebi, çok iyi bir kişisel yapıya sahiptir. Buna ilave olarak söz konusu kişi akıllı, bilgili, kültürlü, vatansever, ahlâklı, fakirlere yardım eden, kimseye yaranmaya çalışmayan ve boyun eğmeyen, kimsenin elini eteğini öpmeyen, mert, doğruları savunan, vicdanının sesini dinleyen biridir. Muhsin Çelebi, elçi olarak gitmek için birtakım mal varlığını (ev, mandıra, dükkân, çiftlik, bostan, bahçe gibi) rehine koymuştur. Bunların karşılığında tüccarlardan paralar toplayan -daha doğrusu 10000 altın borç alan- Muhsin Çelebi (2000 altınla) hademelerini ve atlarını hazırlamış, (8000 altınla da) pembe incili kaftan satın almıştır. Ayrıca Muhsin Çelebi, Sırmakeş Toroğlu'ndan 8000 altına satın aldığı pembe incili kaftanı altı aydan sonra Sırmakeş Toroğlu'nun 7000 altına geri alacağını düşünmüştür. Muhsin Çelebi, karısını ve iki çocuğunu bir akrabasının evine bırakmış, bu kişilerin altı aylık nafakalarını da onlara bırakmıştır. Muhsin Çelebi, Şah İsmail'in huzuruna elçi olarak gelmiş, taşıdığı nâme-i hümayunu ortaya çıkarmış, öpmüş, başına koymuş ve söz konusu şaha uzatmıştır. Muhsin Çelebi bu durum sonrasında oturulacak bir eşya görememiş, üzerinde bulunan pembe incili kaftanı çıkarıp yere sermiş ve bunun üzerine oturmuştur. Muhsin Çelebi'nin bu hareketi, çevresindeki kişilerin dikkatini çekmiş ve bu kişileri şaşırtmıştır. Muhsin Çelebi bu sıralarda -yüksek ses tonuyla- padişah, nesil, vatan ve millet gibi konularda konuşmuştur. Muhsin Çelebi, konuşması bitince de müsaade istemeksizin kalkmış, kapıya yönelmiştir. Ardından pembe incili kaftanı verilmek istenen Muhsin Çelebi, bunu kabul etmemiş ve şahın duyacağı bir ses tonuyla büyük bir padişahın elçisi için burada oturulacak bir şiltenin, bir seccadenin olmadığını ve bir Türk'ün, yere sermiş olduğu bir şeyi bir daha sırtına almayacağını dile getirmiş, sonrasında da buradan ayrılmıştır. Muhsin Çelebi buradan ayrıldıktan sonra hızlı şekilde Üsküdar'a geri gelmiştir. Bu noktada da cebinde akçe kalmamıştır. Muhsin Çelebi üstlerinde bulunan esvapları, bellerinde bulunan hançerleri, bindikleri atları, haşaları ve takımları hademelerine bağışlamış ve onların da kendisine haklarını helâl etmelerini istemiştir. Onlar da haklarını Muhsin Çelebi'ye helal etmişlerdir. Muhsin Çelebi bu durumun ardından sadrazamın konağına gitmiş, olan biteni sadrazama anlatmış yalnız pembe incili kaftanını orada bıraktığından bahsetmemiştir. Sadrazam pembe incili kaftanını almak istediğini Muhsin

* Bilim Uzmanı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kastamonu Üniversitesi, oguzcam911@gmail.com, (<https://orcid.org/0000-0003-3222-3367>).

Çelebi'ye beyan etmiştir. Lakin Muhsin Çelebi, pembe incili kaftanı ne yaptığını sadrazama söylememiştir. Muhsin Çelebi o akşam Üsküdar'a dönmüştür. Ertesi gün pembe incili kaftanı kendisinden 7000 altına geri almak isteyen Sıрмаkeş Toroğlu'na da bu kaftanı ne yaptığından bahsetmemiştir. Muhsin Çelebi'nin Tebriz Sarayı'ndaki serüveni bir sır olarak kalmıştır. Muhsin Çelebi söz konusu kaftan için girdiği borçlardan dolayı mandırasını, çiftliğini ve iratlarını rehinden kurtaramamıştır. Muhsin Çelebi, elçilikten kalma atını ve murassa takımını satmış ve Kuzguncuk'ta küçük bir bahçe satın almıştır. Muhsin Çelebi, bu tarlayı ekip biçmiş, kendisinin ve ailesinin rızkını çıkarmış, vefat edinceye kadar Üsküdar Pazarı'nda sebzeçilik yapmış, çok fakir ve çok acı bir yaşam sürmüştür. Lakin kimseye boyun eğmemiş, vatani ve milleti için yaptığı fedakârlığı da kimseye anlatmamıştır.

İkinci sıradaki öykü, *Teselli* isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, padişahın, İskender Paşa'yı teselli etmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir: İskender Paşa, ölümü bekleyen bir kişidir. İlgili kişi, dünyadaki işlerinden ziyade ahiretini düşünür hâle gelmiştir. Bu kişinin ölümü beklemesinin, sınırlarının zayıflaması ve cesaretinin kırılmasından ileri geldiği düşünülmüştür. Buna ek olarak kişinin, ölümü beklemesinin, yeterli beslenememesine, abdest aldığı zamanlar dizlerinin çözülmesine ve gözlerinde beneklerin oluşmasına, korkutucu rüyalar görmesine neden olduğu zihinlerde canlandırılmıştır. Bu kişinin zamanında büyük bir kabahat işlediğine vurgu yapılmıştır. Bu kabahatin de söz konusu kişinin, İsmail Mirza'nın pususuna düşmesi olduğu ifade edilmiştir. İsmail Mirza, ciddî derecede zararlar (hileyle Erciş'e girilmesi, kalenin yıkılması, padişahın çok sevdiği ve kale muhafızlığı yapan İbrahim isimli kişinin başının kesilmesi, Ahlat halkının kandırılması ve şehri terk etmeye davet edilmesi [bu terk eyleminin serbest şekilde olacağı düşünüldükçe İsmail Mirza'nın bu halkın tümünü öldürmesinin söz konusu olması]) veren biridir. İskender Paşa da bu kişiyi cezalandıramamış ve onun pususuna düşmüştür. Bu pusu esnasında da İskender Paşa'nın kurtulduğu, İskender Paşa'nın yanında bulunan en ünlü dört kahramanın şehit düştüğü, bir şair ile sol ve sağ cenah ağalarının esir düştükleri (ayrıca bir ihtimâlde öldürüldükleri) düşünülmüştür. Bu olayların yaşanmasında İskender Paşa'nın tedbirsizliğinin büyük bir payı olduğu zihinlerden geçmiştir. Padişahın gönderdiği yeniçerilerle ümera maiyetine kış zamanında Erzurum Kalesi'nin içinde fazla kişi barınamayacağını gerekçe göstererek izin veren İskender Paşa'nın elinin altında çok az sayıda asker kalmıştır. Buna ilave olarak İskender Paşa, İsmail Mirza'yla karşılaşmadan bir gece önce rüya görmüştür. Kişilerden biri, bu rüyayı, “Yılan tutmak, zehir tutmaktır. Gam ile gussa suretidir.” (s. 29-30) şeklinde tabir ederken bir diğeri de bu rüyayı, “Şah oğlu galiba üzerine geliyor. İnşallah onu tutacaksınız...” (s. 30) şeklinde tabir etmiştir. İskender Paşa bu noktada iyi yönde yapılan tabire inanmış ve buna inanarak da hata yapmıştır. İsmail Mirza, İskender Paşa'yı aldatmak amacıyla iki alay ileri sürmüş, İskender Paşa da bu alayları görünce yeterince yararlı ve etkili düşünememiş, bu alayların üstüne atılmıştır. İskender Paşa bu olay sonrasında arkasını kaleye vermiş, saatler boyunca gece vaktine değin tek kişi kalana dek mücadele etmiştir. Hâlbuki İskender Paşa, padişahın kale için görevlendirdiği askerlerin birçoğuna izin vermek suretiyle hata yapmasaydı, kendisi açısından durumun iyi olabileceği düşüncesinin benimsenmesi ihtimâller dâhilindedir. İskender Paşa, tüm bu yaşananları zihninden geçirdikten sonra kâhyası Fazıl'a seslenmiş ve ona, kendi fermanını getiren kişilerin buldukları alana yaklaştıklarını hissettiğini ve onlar geldiği zaman kendisine haber vermesi gerektiğini söylemiştir. Fazıl da bu durumu anladığını ifade etmiş ve hıçkırarak ağlamıştır. Fazıl, bir gün akşama doğru kendisi için geldiklerini İskender Paşa'ya söylemiştir. İskender Paşa da bu sıralarda tövbe ve istiğfar etmekle meşguldür. İskender Paşa, durumu anladığını, geldiklerinde namazını konuşarak bozmamalarını, ne emir aldysalar bu emri icra etmelerini dile getirmiştir. Fazıl, İskender Paşa için gelenleri içeri almış ve bu paşanın onlara söylemesini istediği düşüncüyü de onlara söylemiştir. İskender Paşa için gelenler onun bulunduğu odanın içine alınmıştır. İskender Paşa namazını eda etmiştir. İskender Paşa için gelenler, hatt-ı şerifle padişahlarının ihsanlarının olduğunu dile getirmişlerdir. Ayrıca ilgili padişah tarafından İskender Paşa'ya murassa topuz, altın kılıç ve kaftan ihsan edilmiştir. Söz konusu padişah gönderdiği yazısında İskender Paşa'yı teselli etmiş ve kendisinin gönlünü hoş tutmasını istemiştir. İlgili padişahın yazısını okuyan ve

ihسانlarına nâil olan İskender Paşa mutlu olmuş ve moral bozukluğundan kurtulmuştur. İskender Paşa, kendisi için gelen kişilerin bir odaya yerleştirilmesini Fazıl'dan istemiştir. Kendisi için gelenler ve Fazıl bu yaşananlardan sonra İskender Paşa'yı selamlayıp buldukları odadan ayrılmışlardır. İskender Paşa bu esnalarda yer aldığı ordunun yarın İran'la savaşıacağını düşünmüş ve kendisinin de bu ordunun içerisinde bulunacağını ve mücadele edeceğini gözünün önünden geçirmiştir. İskender Paşa bu tür düşünceleri zihninden geçirirken duygularına hâkim olamamış, söz konusu padişahın gözleri mutluluk ve heyecan nedeniyle yaşarmıştır.

Üçüncü sıradaki öykü, “Ferman” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, Tosun Bey isimli karakter üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Ordu, yoğun sağanak yağmurlar altında Selin'e doğru ilerlemiştir. Konak alanına sadece sadrazamın çadırının kurulabildiği üzerinde durulmuştur. Padişah, neden kendi çadırının (otağ-ı hümâyun) kurulmadığını sadrazama sormuştur. Sadrazam, otağcılarının çıkan fırtınadan dolayı yollarını kaybettiklerini ve konağa gelemediklerini dile getirmiş ayrıca padişahı kendi otağına buyur etmiştir. Padişah da bu otağı teşrif etmiştir. Bu bilgiye ek olarak ordu, 49 gün içerisinde İstanbul'dan Belgrad'a gelmiş ve bu geliş esnasında da çeşitli haydutların saldırısına uğramıştır. Ordunun yetkili kişileri de bu kişileri takip etmiş, bu kişilerin nerede bulduklarını saptamış ve canlarını almışlardır. Bu noktada padişahın gözdelelerinden bir kişinin ön plana çıktığı düşünülmüştür. Bu kişi de vaktiyle haksız yere başı vurulan bir erkeğin oğlu, 25 yaşında, çok güçlü ve cesur olan Tosun Bey'dir. Padişah, Tosun Bey'i dört yıl önce sipahiler arasında görmüş, ona birçok hizmet vermiş hatta onu bir yıl içinde çavuşbaşı yapmıştır. Bununla birlikte sadrazam tarafından en zorlu ve tehlikeli görevlerin Tosun Bey'e verildiği öne sürülmüştür. Tosun Bey sayısız kahramanlıklarda bulunarak hem vatanına ve milletine faydalı olmuş hem de çevresindekilerin hürmetine mazhar olmuştur. Tosun Bey orduya yetişmiş, konağın bulunduğu alana gelmiş ve padişahın otağının nerede kurulduğunu ve padişahın nerede olduğunu çevresindekilere sormuştur. Çevresindekiler de padişahın otağının kurulmadığını, padişahın da sadrazamın otağında bulunduğunu Tosun Bey'e söylemişlerdir. Tosun Bey biraz durmuş ve padişahın otağının nerede kurulduğunu tekrardan çevresindekilere dikkatle sormuştur. Çevresindekiler de bu otağın kaybolduğundan kurulamadığını dile getirmişlerdir. Tosun Bey bunu duyunca hiddetlenmiş zira padişahın kendisince pek kutsal olduğunu düşünmüştür. Tosun Bey, sadrazamın otağına doğru birden yönelmiş ancak buraya girmemiş, kendisini çok seven bir efendinin (Perviz Efendi) otağını görmüş ve buraya girmiştir. Söz konusu efendi de otağında bir tanıdığı (Mahmut Çelebi) ile günlük konuşmalarda bulunuyordur. Tosun Bey bu otağa girince kendisine ne olduğu sorulmuş, zira Tosun Bey titrer şekilde görülmüştür. Tosun Bey de padişahın otağının kaybolduğundan dem vurmuş, dahası açmış ağzını, yummuş gözünü denebilir. Tosun Bey'in bu noktada dile getirdiği en ağır ifadelerden birinin, “İki konak arasında bir otağa sahip olamayan adam koca bir devleti nasıl idare eder?” (s. 43) ifadesi olduğu düşünülmüştür. Tosun Bey, bu yaşananlardan sonra otağdan dışarı çıkmış, tek başına padişahın otağını aramaya gitmiş, çeşitli alanlardan geçmiş, etrafa naralar savurmuş, ancak arama çabaları cevapsız kalmıştır. Buna ek olarak Tosun Bey, yoğun derecede sağanak yağmurun olması nedeniyle sabah erkenden aramalara devam etmek istemiş ve konak alanına geri dönmek istemiştir. Tosun Bey yolda gelirken sadrazamın kendisini 10 sipahiyle arattığını öğrenmiştir. Tosun Bey sadrazamın huzuruna gelmiş, bu esnada da sadrazamın karşısında Nişancı Feridun Bey'in ve Silahtar Cafer Ağa'nın divan durduğunu görmüştür. Sadrazam, Tosun Bey'e bir ferman (ferman-ı hümâyun) vermiş ve bunu Niş'e götürüp oradaki beye vermesini söylemiştir. Ayrıca sadrazam, Tosun Bey'e bir kırmızı kese vermiş ve onu uğurlamıştır. Tosun Bey farklı diyarlardan geçmiş, bir gece çiftliğin birinde konaklama ihtiyacı hissetmiştir. Tosun Bey'in bu çiftlikte bir testi dolusu ayran içtiği ve uykusunun kaçıp uyuyamadığı ancak biraz sonrasında uyuduğu görülmüştür. Tosun Bey uykusunda bir rüya görmüştür. Bu rüya göğsünde taşıdığı sadrazamın verdiği fermanın kan olması ve bedeninin kırmızı alevlerce kuşatılmasına yöneliktir. Tosun Bey, sadrazamın verdiği fermanın kendisi aracılığıyla gönderildiğini göz önüne alınca bu fermanın çok önemli olduğunu düşünmüş ama merakını da yenemeyerek bu fermanı elleri titreye tireye açmıştır. Zaten daha öncesinde ilgili fermanın, balmumu kullanılarak mühürlendiği ancak hareketten, yağmurdan ve

terden dolayı bu mührün yerinden oynadığı görülmüştür. Buna ilave olarak Tosun Bey'in, padişahın fermanını açması, etik ve ahlâkî açıdan doğru bir davranış değildir. Tosun Bey bahsi geçen fermanın birazını okumuştur. Tosun Bey'in ilgili fermanında okuduğu kısımda kendi başının kesilmesinin istendiği yazılıdır. Bunu okuyan Tosun Bey fermanın tamamını okuyamamış, çok üzölmüş, kendince ne kabahat işlediğini zihninden geçirmeye çalışmış, müzevirlerin ve bühtancıların kendi aleyhinde ne yalanlar uydurduklarını aklından geçirmedi edememiştir. Ayrıca Tosun Bey fermandaki yazıya dikkat etmiş, yazının padişah hattı mı yoksa Silâhtar Cafer Ağa'nın hattı mı olduğunu düşünmüş, iki hattın da birbirine aşırı derecede benzediğini zihninde canlandırmıştır. Tosun Bey elindeki fermanın mührünü hafifçe yapıştırmış ve fermanı kırmızı keseye geri koymuş, keseyi de yanına almıştır. Tüm bunlar yaşanırken Tosun Bey'in aklına Salih Ağa gelmiştir. Bu kişi Tosun Bey'e bakan ve onu büyüten kişidir. Tosun Bey bu kişinin, "Padişahın emrinden dışarı çıkma. Canını istese ver. Düşünme, dünyada olmasa bile ahirette mükâfatını görürsün..." (s. 51) öğüdünü duyar gibi olmuştur. Tosun Bey bir sabah Niş'e girmiş, konaktaki beye padişahın fermanını getirdiğini, kendisine haber verilmesi gerektiğini söylemiştir. Söz konusu beye haber verilmiş ve bu bey de Tosun Bey'i karşılamıştır. Tosun Bey göğsünde taşıdığı kırmızı keseyi çıkarmış ve bu beye uzatmıştır. Bu bey de kırmızı keseyi açmış, bu kesede yer alan padişahın fermanını okumuştur. Bey, fermanında Tosun Bey'in yani kendi başının kesilmesinin istendiğini Tosun Bey'e söylemiştir. Bey, bunun akabinde kabahatinin ne olduğunu Tosun Bey'e sormuş, Tosun Bey'den de padişahın bileceğinin cevabını almıştır. Bey, Tosun Bey'in başını kesmek istememiş, affını yazacağını, bu belgeyi de padişaha göndereceğini, padişah kabul etmezse de kendi başının kesilmesini isteyeceğini dile getirmiştir. Tosun Bey bu durum karşısından olabildiğince sinirlenmiş ve padişahın emirlerini yerine getirmeyen kişilerin başlarını kendisinin keseceğini öne sürerek söz konusu beyin üzerine yürümüştür. Bu esnada (gizli) nöbetçi silahlı hademelerin Tosun Bey'e doğru koşarak onu yakalamaları söz konusudur. Bu olay sonrasında Tosun Bey'in başı vurulmuştur. Konak beyi de Tosun Bey'in başının vurulmasından sonra onun arkasından -boynu bükük bir şekilde- Yâsîn-i Şerîf okumuştur.

Dördüncü sıradaki öykü, "*Başını Vermeyen Şehit*" isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, Deli Mehmet'in şehit edilmesi, başının kesilmesi ve kaçırılmaya çalışılması ve kendisinin de bu kesilen başını düşmandan kurtarması üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Kuru Kadı ve beraberindekiler toplamda 114 kişidir ve Türktür. Arife sabahı gelmiş, Kuru Kadı abdest aldığı sırada bağışmaların geldiğini duymuş ve bunu duyduğu tarafa gitmiş ve ne olduğunu sormuştur. Bunun akabinde Zigetvar Kalesi'nden gelen düşmanların kendi taraflarına saldırı başlattığı cevabını almıştır. Saldırıda bulunan düşman tarafının sayısının 2000'e yakın olduğu dile getirilmiştir. Bu durumdan biraz sonra düşman tarafı, Kuru Kadı ve beraberindekilerin bulunduğu hisar kapısının önüne yığılmış ve kendilerine bir teklifinin olduğunu ve bunun için de elçi göndermek istediğini dile getirmiştir. Bu istek Kuru Kadı ve beraberindekilerce kabul edilmiştir. Teklifini yapmak amacıyla Kuru kadı ve beraberindekilerin arasına gelen elçi, Zigetvar Komutanı Kıraçin'in, buranın vire ile verilmesini istediğini ileri sürmüştür. Bu durum sonrasında Kuru Kadı, bu teklifi düşüneceklerini elçiye söylemiş ve elçiyi dışarıya aldırıştır. Kuru Kadı ve beraberindekiler içerisinde bulunan günün hem cuma hem de arife olması nedeniyle namaz kılmışlar, dualar etmişler, birbirleriyle helâlleşmişler, sonra da düşmana karşı savaşa girişmişlerdir. Kuru Kadı ve beraberindekiler, Deli Mehmet'in ve Deli Hüsrev'in başlarında olduğu iki kola ayrılarak düşmanların üzerine atılmışlardır. Savaş büyük bir şiddetle devam ediyordur. Bu esnalarda Kuru Kadı'nın gözleri Deli Mehmet'i arar olmuştur. Kuru Kadı, atlı bir şövalyenin Deli Mehmet'i kargıyla öldürdüğünü görmüştür. Kuru Kadı, bu anda o tarafa doğru koşarken ayağı taşa takılıp yere düşmüş ve kılıcını düşürmüş, sonrasında toparlanmış ve koşacağı tarafa baktığında atlı şövalyenin Deli Mehmet'in başını kestiğini ve bu başı da kaçırmak üzere olduğunu görmüştür. Bu aralarda Deli Hüsrev'in, "Canını verdin!.. Başını verme Mehmet!.." (s. 64) dediği duyulmuştur. Ne hikmetse Deli Mehmet'in başsız bedeni koşmuş, söz konusu atlı şövalyeye vurmuş ve onu yere düşürmüştür. Bu esnalarda da yere düşen başını da bedenindeki eski yerine koymuş ve bulunduğu noktaya serilip kalmıştır. Bu olayı Kuru Kadı'dan ve Deli Hüsrev'den başka gören olmamıştır. Bütün bu yaşananlarla

beraber savaş akşama kadar devam etmiştir. Kuru Kadı ve beraberindekilerin tarafı 19 şehit vermiş, düşman tarafı da 64 ceset bırakmış, kalan cesetlerini de taşımıştır. Kuru Kadı, kendi şehitlerini hisar meydanına toplatmıştır. Yine Kuru Kadı, Deli Mehmet'in naaşının başına gelmiş ve ona Yâsin-i Şerif okumuştur. Kuru Kadı bu esnalarda söz konusu mezarın yeşil nurlarla tutuştuğunu, bu yeşil nurların içinde de bir melâikenin Deli Mehmet'i okşadığını ve onun alnını öptüğünü görmüştür. Yaşanan bu olaylar sonrasında Kuru Kadı'nın ruhu yanmış, gözleri kamaşmış ayrıca kendinden geçmiştir. Bunun sonrasında Kuru Kadı'nın beraberlerindeki bir kişi gelmiş ve onu palangaya, diğerlerinin yanına götürmüştür. Kuru Kadı sabahı zor etmiş ve sonrasında da Deli Mehmet'in mezarını sürekli ziyaret eden bir kişi hâline gelmiştir. Kuru Kadı, bu zamanlardan sonra savaş günü gördüğü olayı herkese anlatmaya başlamış hatta bununla ilgili yüzlerce beyit uzunluğunda bir destan yazmıştır. Bunların sonrasında Kuru Kadı'nın içine karanlık ve ağırlık çökmüş, Deli Mehmet'in mezarındaki ilâhi zevki göremez duruma gelmiştir. Bu mahrumiyet hâli Kuru Kadı'nın delirmesine neden olmuştur. Kuru Kadı, bir gün dolaştığı esnada Deli Hüsrev'le karşılaşmıştır. Deli Hüsrev, Deli Mehmet olayını niçin halka söylediğini Kuru Kadı'ya sormuş ayrıca kişilerin söz konusu olayı önemserlerse akıllarını kaybedeceklerini dile getirmiş, kendisinin de bu olayı konuşmasaydı vefat edinceye kadar bu keramete şahit olacağını ileri sürmüştür. Kuru Kadı bunun akabinde çok pişman ve perişan olduğunu belirtmiş, bu olayı sadece neden ikisinin gördüğünü Deli Hüsrev'e sormuş, ondan da bu durumun şehitlik müjdesi olduğu cevabını almıştır. Bu olayın ardından zaman birbirini kovalamış ve Kuru Kadı olabildiğince perişan olmuştur. Hâl böyle olunca da Vali Ahmet Bey, meczup bir kişi hâline geldiğini ve palangada hizmet edemeyeceğini düşündüğünden Kuru Kadı'yı geri göndermek durumunda kalmıştır. Aradan uzun bir zaman dilimi geçmiş ve Kuru Kadı unutulmuş ancak yazdığı destan okunmuş ve unutulmamıştır. Bundan 12 sene sonrasında önemli bir olay yaşanmıştır. Zigetvar'ın zapt edilmesinin ardından akşam vakti olmuştur. Deli Hüsrev şehit düşmüş ayrıca bu şehidin yanında da bir şehidin olduğu görülmüştür. Günlerce devam eden savaş esnasında kimsenin bu şehit düşen kişiyi görmemesi dikkat çekicidir. Konuyla ilgili olarak soruşturmalar gerçekleştirilmiş lakin yine de bu kişinin kim olduğu bir türlü açığa çıkarılamamıştır. Bu kişinin Grijgal Hisarı'ndaki kadı olabileceği ihtimâli üzerinde yoğunlaşmıştır. Bu düşünce uygun ve tutarlı bir tahmin sunmuştur. Zira Deli Hüsrev'in Kuru Kadı'ya verdiği şehitlik müjdesi cevabının bu noktada gerçekleşmesinin söz konusu olduğu düşünülmüştür.

Beşinci sıradaki öykü, “*Topuz*” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, bir prensin başına topuzla vurulması ve onun öldürülmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Mehmet Bey, son Eflak tacını giymiş olan papazı Tergoviç içerisinde bozguna uğratmış ve kendini sancak beyi ilân etmiştir. Lakin bu hâkimiyete boyun eğmeyen Eflaklılar bir kimseden (Zips Kontu Zapolya) yardım talebinde bulunmuşlardır. Mehmet Bey de bu ittifaktan korkmuş ve son Eflak tacını giymiş olan papazının istiklallerini ve ayrıcalıklarını bir an önce vermiştir. İstiklalleri ve ayrıcalıkları verilen taraftaki halk arasında büyük bir coşku, mutluluk ve gürültü ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu tarafta yer alan bir komutan, kansız bir zafer kazanmış olduklarını dile getirmiş, birinci subay da kansız bir zaferin olacağını düşünmediğini ayrıca Türklere güvenmediğini ileri sürmüştür. Komutan, şüphe edilecek bir şey olmadığını ve prenslerini de tahta çıkardıklarını dile getirmiştir. Ayrıca Türklerin davul, topuz, sancak ve berat göndererek kendilerinin hoşuna gitmek için yaranmaya çalıştıklarını dile getirmiştir. Subay da söz konusu gönderim durumunun tabiiyet alâmetlerinden olduğunu belirtmiştir. Komutan, subayın bu cevabı karşısında biraz sinirlenir gibi olmuş, sancağın, davulun ve topuzun padişahın, kendi prenslerine armağanı olduğunu, beratın da kendi istiklallerinin onaylanmasını ifade ettiğini söylemiştir. Subay, konuyla ilgili olarak komutana yanıt vermemiştir. Ayrıca komutan kadar içki tüketmediği için de Türklerin gerçeğini hatırlıyordur. Bu vakitlerden sonra bir atlı çıkagelmiş ve komutanı selamlamıştır. Söz konusu atlı, elçinin ve maiyetinde de 300 atlının geldiğini komutana söylemiştir. Komutan, padişahın, kendi prenslerine karşı önemli bir imparator muamelesi yaptığını düşünmüştür. Bununla birlikte birinci subay olumsuz ihtimâllere karşın ne kadar kuşkulansa da komutan onu kuşkularından uzaklaşmasına yardımcı olmaya

çalışmış ve 300 kişinin de büyük bir devletin içerisinde pek bir şey yapamayacağı üzerinde durmuştur. Komutan, sarayın önündeki meydanda 4000'den çok askerlerinin olduğunu, Türklerin herhangi bir kabalık yapmaları hâlinde onları yok edeceklerini subayına söylemiştir. Sarayın önündeki meydanda sesler kesilmiş, Türk elçi ve beraberindeki 300 atlı söz konusu meydanın yakınına gelmişlerdir. Komutan, -yanındaki tercüman aracılığıyla- bu noktada atlarından inmelerini, prenslerinin sarayına yürüyerek gitmelerini gelen Türklere söylemiştir. Türkler atlarından inmiş ve kalabalık meydan daha da kalabalıklaşmıştır. Komutan, bu vakitten biraz sonra da elçinin tek başına prensin huzuruna gireceğini söylemiştir. Elçi, padişahından getirdiği armağanları tek başına taşıyamayacağını komutana söyleyince komutan da o zaman elçi ve beraberinde üç neferin olacağını, bu neferlerin de armağanları içeri taşıyacaklarını dile getirmiştir. Elçi de bu düşünceyi kabul etmiştir. Komutan, sarayın kapısına gelindiğinde -tercüman aracılığıyla- kendilerinin nasıl davranmaları gerektiğini elçiye ve üç neferine anlatmıştır. Bu durum sonrasında elçi yanında bulunan berati çıkarmış, öpmüş, başına koymuş ve yere bakıp ilerleyerek prene uzatmıştır. Elçi, yere bakıp geri gitmiş ve ortada bulunan neferinden omzundan topuzu almış, yere bakıp ilerleyerek tahtın önüne gelmiş ve prensin başına ansızın vurarak onu öldürmüştür. Salonun içindeki herkes bir an için şaşırılmışlar ve donakalmıştır. Elçi, bulunduğu alanda, istiklâl savaşına girişen bu asinin (prens) cezasını bulduğunu -Ulahça bir şekilde- bağırmıştır. Yine elçi, yanında yer alan üç neferinden birine davul çalmasını, bir diğerine Ulahça naralar atmasını, bir diğerine de sancağı meydana dikmesini söylemiştir. Elçi, padişah adına kendisine itaat edilmesini istemiş ve bu istek iki kişi haricinde yerine getirilmiştir. Bu esnalarda söz konusu iki kişinin başının kesildiği ileri sürülmüştür. Bu kişilerin de protokolün bozulduğunu gerekçe göstererek kılıç sallayan sarhoş komutan ile doludizgin kaçmayı arzulayan birinci subay olduğu ifade edilmiştir.

Altıncı sıradaki öykü, “Forsa” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, ünlü bir Türk gemicinin korsanlar tarafından esir alınması ve vatanından ayrı kalması üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Bir Türk gemici vardır. Bu Türk gemicinin ünlü ve hünere olduğu öne sürülmüştür. Zira söz konusu Türk gemicinin, Tarık Boğazi’ni geçmesi, irili-ufaklı donanmaları bozguna uğratması, rastladığı üçra adalardan cizyeler alması, çok büyük buz kütlelerinin bulunduğu denizlere gitmesi, Hazreti Hızır Aleyhisselâm’ın gittiği diyarlarda dolaşması gibi eylemlerde bulunmasıyla dikkatleri üzerine çekici bir kişi olduğu üzerinde durulmuştur. Bu Türk gemici, altı ay gece, altı ay da gündüz olan bir diyarda bulunan bir kadınla evlenmiş, bu evlilikten de Turgut adında bir erkek çocuğu dünyaya gelmiştir. İlgili Türk gemici, 30 yaşında Malta korsanları tarafından esir alınmış, 20 yıl boyunca bu korsanların kadirgâlarında kürek çektilmiştir. Bu Türk gemici, 50 yaşına bastığında korsanlar tarafından bir adada satılmıştır. Söz konusu Türk gemici, 10 yıl süresince kuru ekmek yiyerek efendisinin - bir çiftçi- yanında çalışmıştır. Bu Türk gemici 60 yaşını geçtikten sonra efendisi tarafından serbest bırakılmıştır. Türk gemici, harap içinde bir kulübe bulmuş ve buraya sığınmıştır. Bu yaşlı kişinin, burayı kullanmasına kimsenin bir şey demediği göze çarpmıştır. Söz konusu Türk gemici zaman zaman kasabaya inmiş, yaşlılığından dolayı acıyanların vermiş oldukları ekmek parçalarıyla kulübesine geri dönmüştür. Gel zaman git zaman derken aradan 10 sene geçmiş, Türk gemici de iyice güçten düşmüştür. Üstüne üstlük bağ sahibi, bu yaşlı kişinin kulübede kalmaya devam etmesini istememiştir. Hâl böyle olunca Türk gemicinin hem fiziksel hem de psikolojik yönden olumsuzluklar yaşamasında bir artış sinyali verdiği zihinlerde canlandırılmıştır. Zaten Türk gemicinin 20 yıl forsalık yapması, 10 yıl kölelik yapması, 10 yıl da olumsuz bir hayat geçirmesi, 40 yıl kaybı demektir. 40 yıl, uzun bir zaman dilimi olarak insan hayatında önemli emareler bırakmıştır. Türk gemicinin 30 yaşından 70 yaşına kadar böyle bir hayat sürdürdüğü göz önünde bulundurulduğunda ilgili gemicinin insanî açıdan ciddi zorluklarla karşılaşması ve bu zorluklarla mücadele etmesinin söz konusu olduğu düşünülmüştür. Türk gemicinin, memleketine kavuşma noktasında büyük bir umudunun bulunduğu açıktır. Bunun gerçekleşmesini de düşünce dünyasında zaman zaman canlandırdığı düşünülmüştür. Bütün bunlar yaşanırken Türk gemici, kaldığı kulübenin duvar dibine doğru uzanmış ancak birtakım sesler işittiğinden uykusundan uyanmıştır. İşin ilginç tarafı, Türk gemicinin, rüyasında bir Türk donanmasının limana girdiğini görmüşken

uyandığında da bir Türk donanmasının limana girdiğini görmesidir. Türk gemici, bu durum karşısında olabildiğince heyecanlanmış ve mutlu olmuştur. Türk gemici, karaya inen Türk askerlerine doğru koşmuş, onlara kendisinin Kara Memiş adında Türk bir kaptan olduğunu ve esirlik yaptığını ifade etmiştir. Askerler, bu kişiyi Turgut Bey'in yanına çıkarmışlardır. Turgut Bey, karşısındaki kişiye birkaç soru sorduktan sonra bu kişinin, babası olduğunu anlamıştır. Kara Memiş, bu yaşananlardan sonra sevinçten bayılmıştır. Turgut Bey, babası ayıldığı zaman ona, karaya cenk için çıkacağını, kendisinin de gemide kalmasını dile getirmiştir. Kara Memiş, -oğlu ne kadar ısrar etse de kâr etmemiş- gemide kalmayı kabul etmemiş, cenge çıkacağını ileri sürmüştür. Buna ilave olarak Kara Memiş, şehit düştüğü takdirde üstüne gemide dalgalanan sancağına üstüne örtülmesini istemiştir. Zira kendisi vatanına ve milletine derinden bağlıdır.

Yedinci sıradaki öykü, “Diyet” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, Koca Ali'nin, -diyete karşılık olarak- kolunu keserek hacı kasabın önüne atması üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Koca Ali, bekâr, yakışıklı, uzun boylu ve güçlü bir demircidir. Söz konusu demirci sadece savaş zamanlarında dükkânın kapısını kilitler, gözden kaybolurmuş. Bu demircinin nereli olduğu ve nereden geldiği çevresindekiler tarafından pek bilinmemiştir. Bununla birlikte Koca Ali, müşterilerle pazarlık yapmaz, müşteriler ne verirse onu almış. Koca Ali, küçük yaşlardayken beylerbeyi olan babasının başı vurularak öldürülmesi sonucunda öksüz kalmış, vezir olan amcası da Koca Ali'yi yanına almış ve onu okutmak istemiştir. Kimseye minnettar kalmak istemeyen Koca Ali, bir gün amcasının yanından kaçmış, çeşitli memleketlerden geçmiş, Erzurum'da yaşlı bir demircinin yanında çalışmaya başlamıştır. Koca Ali, çok çalışmış ve iyi işler yapmış dolayısıyla da zaman içerisinde çevresindekilerce çok sevilmiştir. Koca Ali, bir gün sabah namazından itibaren mola vermeksizin 10 saat çalışmıştır. Bundan sonrasında akşam ezanı okunmuştur. Akşam namazını eda etmek amacıyla mescide gitmiş, mescide gitmeden önce de demirci dükkânını kilitlememiştir. Mescitte akşam namazı eda edilince ardından yatsı namazına kadar olan süreçte mesnevi dinletisi gerçekleştirilmiş, bunun ardından da yatsı namazı eda edilmiştir. Koca Ali de akşam namazını eda ettikten sonra mesnevi dinletisine kalmış, sonrasında da yatsı namazını eda ettikten sonra mescitten ayrılmış ancak dükkânına doğrudan gitmemiştir. Koca Ali, yürüyerek tahta köprüye gelmiş, burada durmuş, saatlerce yerinden kıpırdamayarak dalmış gitmiştir. Bu esnarlarda dizdarların sesi duyulmuş ve burada ne aradığı Koca Ali'ye sorulmuştur. Dizdarlar, Koca Ali'nin hiçbir şey aramadığını kendisinden öğrenince buralarda dolaşmamasını, kaldığı yere gitmesini ona söylemişlerdir. Koca Ali, dükkânının önüne hızlıca gitmiş ve dükkânının kapısının aralık olduğunu fark etmiştir. Dükkânından çıkarken kapısını kapattığını düşünmüş, kapının aralık olmasını rüzgâra bağlamıştır. Dükkânından içeri girmiş ve kapıyı kilitlemiştir. Sabaha kadar uyumuş, sonrasında da kapının vurulması nedeniyle uyanmıştır. Koca Ali, kapıyı açmış ve dizdarbaşığı ve bu kişinin yardımcılarını karşısında görmüştür. Dizdarbaşı, hırsızlık vakası olduğunu, mandıradan çalınan bir kuzunun köprü altında kesildiğini, para keselerinin alınıp bir para kesesinin de oraya bırakıldığını, bir para kesesinin de bu dükkânın önünde bulunduğunu, dükkânın önünde kan lekelerinin görüldüğünü bundan dolayı da dükkânını arayacaklarını söylemiş; ayrıca kendisinin gece vakti köprü'nün üzerinde ne aradığını sormuştur. Koca Ali, verecek bir cevap bulamamış ve karşısındakilere dükkânını aramalarını söylemiştir. Dizdarbaşı ve yardımcıları, bir kuzu derisi görmüşlerdir. Dizdarbaşı, Koca Ali'ye dükkânında kuzu derisinin bulunduğunu belirtmiş ve paraları nereye sakladığını sormuştur. Koca Ali, konuyla ilgili hiçbir bilgi sahibi değildir. Bundan dolayı kendisine yöneltilen sorulara cevap olarak bilmediğini söylemiştir. Koca Ali, yaşanan bu olay sonrasında subaşının karşısına çıkarılmış, gece saatlerde köprü'nün üstünde ne yaptığını -çok konuşmayı sevmediğinden- yine anlatmamıştır. Buna ilave olarak iki hırsızın, mandıranın bekçi çobanını öldüresiye dövdükleri, bekçi çobanın da bu iki hırsızdan birini Koca Ali'ye benzettiğini söylemesi durumu açığa çıkmıştır. Buna ilave olarak gece geç saatlere kadar dükkânına gelmemesi, dükkânının önünde bir para kesesinin bulunması durumları da Koca Ali'nin aleyhine görünmüştür. Bundan dolayı Koca Ali'nin sol kolunun kesilmesine karar verilmiştir. Koca Ali, bu kararı duyunca sararmış, dudaklarını ısırılmış ve sendelemiş bir hâlde ayağa kalkarak hâkime, “Kolumu bırakın, kafamı kesin!” (s. 98) demiş ancak hâkim, kabahate göre cezanın verildiğini

ileri sürerek Koca Ali'nin bu isteğini kabul etmemiştir. Koca Ali, bu yaşananlardan sonra dizdarların odasına kapatılmış ve sesini hiç çıkarmadan burada kısas zamanını beklemeye koyulmuştur. Koca Ali'nin diyetini ödeyecek birikmiş parası yoktur. Koca Ali, çevresindeki kişiler tarafınca sevilen biri olduğu için yaşanan bu olumsuz olaylar, çevresindeki kişileri acıya boğmuştur. Sipahiler, bu kişiyi kurtarmayı istemişler, bunun için de -kasaplık mesleğiyle ilgilenen, hem çok zengin hem de çok hasis olan- Hacı Mehmet'i ziyaret etmişlerdir. Hacı Mehmet de kendisine bedava çıraklık ve hizmetçilik yapmayı kabul etmesi şartıyla bu kişinin diyetini vereceğini sipahilere bildirmiştir. Sipahiler de olup biteni Koca Ali'ye aktarmışlar, onu güç bela ikna etmişlerdir. Bundan sonra Hacı Mehmet, Koca Ali'nin diyetini vermiş ve onu da peşine takmıştır. Hacı Mehmet, neredeyse tüm işini Koca Ali'ye yaptırmaya başlamış, genellikle işlerini yaptırırken de diyetinin parasını kendisinin verdiği altını çizmiştir. Ayrıca Hacı Mehmet, ne yeterince uyuması ne de yeterince beslenmesi noktasında Koca Ali'ye iyi davranmıştır. Tüm bu olanlar, Koca Ali'nin canına tak etmiştir. Koca Ali, kaçmayı namusuna yediremediğinden zaman zaman derin düşüncelere dalmıştır. Zira Hacı Mehmet tarafından kendisine yapılan kötü muameleler canını ve ruhunu pek olumsuz etkilemiştir. Hacı Mehmet'in Koca Ali'nin diyetini vermesinin tam haftası olmuş ve o gün de cumaya rast gelmiştir. Söz konusu günde Hacı Mehmet, Koca Ali'ye ne yaptığını sormuştur. O da bıçakları ve satırları bileceğini söylemiştir. Hacı Mehmet de kendisinin sabahtan bu yana ne yaptığını sormuş, kendisini tembel ve miskin gibi sıfatlarla niteleyerek canını sıkmıştır. Koca Ali, karşısındaki kişinin kötü muamelesine çok üzülmüş ve bu kişiye bir hafta boyunca nasıl tahammül ettiğine şaşır kalmıştır. Hacı Mehmet, kolunun diyetini kendisinin verdiğini Koca Ali'ye yine söylemiştir. Bu noktadan sonra da geri dönülmez bir yola girilmiş ve tabiri caizse ipler kopmuştur. Koca Ali, bu olay sonrasında acı acı gülümsemiş, kızarmış, sararmış ancak yine de Hacı Mehmet'e herhangi bir yanıt vermemiştir. Koca Ali, bu durum sonrasında bilemiş olduğu satırların en büyüğünü eline almış, sıvalı bulunan kolunu yüksek kıyma kütüğünün üzerine koymuş ve kolunu kesmiş, kestiği kolunu da -kolunun diyetine verdiği paraya karşılık olarak- Hacı Mehmet'in önüne atmıştır. Hacı Mehmet, bütün bunları büyük bir dehşet içerisinde izlemiştir. Koca Ali, giysisinin kolsuz kalan yenini sıkıca düğümlemiş, dükkândan çıkıp gitmiştir. Ayrıca bu kişinin zamanında geldiği yerin öğrenilemediği gibi şimdi de gittiği yerin öğrenilemediği düşünülmüştür.

Sekizinci sıradaki öykü, "*Bir Çocuk Aleko*" isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, Küçük Ali'nin, ailesini araması, bunu yaparken de millî açıdan ağır basan düşüncelerle ve duygularla kendi hareketlerine yön vermesi üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir: Küçük Ali, Gelibolu'da altı aydan bu yana Rum fırıcının beraberinde çalışmaktadır. Hükûmet, birkaç gün öncesinde Küçük Ali'nin ustasını başka Hristiyanlarla birlikte Anadolu'ya geçirmiştir. Bundan dolayı Küçük Ali'nin bir şeyler yapması gerekliliği ortaya çıkmıştır. Küçük Ali'nin Gelibolu'da hiçbir akrabası yoktur. Bununla beraber Küçük Ali, Gelibolu'da kalacak yer bulamamış, köyüne dönmüş ancak köyünde de hiçbir kimseye rastlamamıştır. "Savaş olacak" ifadesi gerekçe gösterilerek halk geri çekilmiş, küçük çarşı meydanında savaşla ilgili hazırlıklar yapılmıştır. Küçük Ali, annesini, babasını ve köy halkını bulmak amacıyla iki gün boyunca yürümüştür. Bu esnalarda akrabalarından birinin Malkara'da bulunduğunu hatırlamış, annesinin ve babasının da buraya gitmiş olabileceklerini zihninden geçirmiştir. Küçük Ali, sonraki vakitlerde ise eşya bulunan arabalarla ve çeşitli hayvanların (keçi, koyun, inek gibi) beraberinde gelen bir kalabalığın yoldan geçtiğini görmüş ve bu kalabalığın Rumlardan oluştuğunu fark etmiştir. Bu kişilerin arasına katılarak Malkara'ya gitme durumunu da düşünmeden edememiştir. Küçük Ali ve Rumlardan oluşan kalabalık karşılaşmışlardır. Küçük Ali, kalabalığın önünde bulunan papazla diyalog kurmuştur. Adının Aleko olduğunu, Gelibolu'da çalıştığını, ustasının sürüldüğünü, köyüne döndüğünü ancak köylerindeki kişilerin sürüldüğünü, onları aramak amacıyla gittiğini, kimsesinin olmadığını, kendilerinden içmek için su istediğini papaza söylemiştir. Küçük Ali'nin, adının Ali olduğunu söylemeyip Aleko olduğu söylemesinin nedeni, Rumların, yanlarında bir Türk istemeyecekleri, bir yudum su bile vermeyecekleri düşüncesine dayanmaktadır. Ayrıca Rum çocuklarının görünümünün Türk çocuklarının görünümünden farkı, Rum çocuklarının başı kabak

dolaşmalarıdır. Küçük Ali'nin de Gelibolu'da ustasının yanında çalıştığı zaman fesini kaybetmesi ve köyüne döndüğü vakit de başına bir şey alamaması, kendisinin (görünüm açısından) Rum çocuklarına benzemesine yardımcı olmuştur. Küçük Ali'nin diyalog kurduğu papaz, çevresindeki kişilerin, bu çocuğa su vermelerini söylemiştir. Bununla birlikte Küçük Ali'ye su verilmiş, o da kendisine verilen bu suyu kana kana içmiştir. Papaz, jandarmaların gerilerde kaldıklarını, kendisini görmediklerini ve aralarına katılmasını istediğini Küçük Ali'ye söylemiştir. Küçük Ali de bu kalabalığın arasına karışmış ve içerisinde yürüyüp gitmiştir. Küçük Ali, bu esnalarda söz konusu kalabalığı kandırıldığını, kendi köyüyle ilgili olumlu bir haber aldığı vakit bu kalabalığın yanından kaçıp kurtulmak istediğini zihninden geçirmiştir. Papaz, Küçük Ali'yi yanına çağırması, atına ve odasına bakmasını, kiliseye hizmetçilik etmesini kendisine söylemiş, Küçük Ali de bu durum karşısında papaza teşekkürlerini sunmuştur. Küçük Ali'nin içerisinde bulunduğu kalabalık, üç gün süresince yürümüş, dördüncü gün akşam vaktine doğru da bir Rum köyüne gelmiştir. Küçük Ali'nin, kilise hizmetçisinin yanında yattığı, kiliseyi süpürdüğü ve sabah ibadetlerinde de hazır bulunduğu dikkat çekilmiştir. Küçük Ali, bir ay içerisinde çok şey öğrenmiştir. Bununla birlikte her sabah vaktinde Türklerin perişan olması adına kilisede dua edildiğini öğrenmiştir. Bu bilgiye ek olarak Küçük Ali'nin, Türkçeyi çok iyi derecede bilmesi, papazın dikkatini çekmiş, papaz da bu kişiyi jandarma komutanına her zaman gönderir olmuştur. Papaz, bir gün Küçük Ali'yi karşısına alıp onunla konuşmuştur. Papaz, annesinin ve babasının, milleti olduğunu, kişinin, milleti için fedakârlıklarda ve hizmetlerde bulunmasının önemli olduğunu Küçük Ali'ye söylemiştir. Papaz, bugünden sonra her zaman, yeryüzünde Rumların önemli kahramanlıklar yaptıklarını ve başarılar elde ettiklerini Küçük Ali'ye anlatmıştır. Papaz, bu olaydan bir kış sonrasında bir gün Küçük Ali'yi karşısına alıp onunla konuşmuştur. Papaz, kendisinin çok iyi derecede Türkçe bildiğinden Türk askerlerinin şüphelenmeyeceklerini, kendisine bir mektup vereceklerini, kendisinin de bunu Çanakkale'ye giderek askerlerin arasından bir şekilde geçip İngiliz komutanına götüreceğini dile getirmiştir. Küçük Ali de bu teklifi kabul etmiştir. Papaz da Küçük Ali'nin verdiği yanıtı sevinmiştir. Küçük Ali'ye bu olaydan bir sonraki gün (Türk sanılması [Küçük Ali zaten Türktür ancak papaz onun Rum olduğunu bilmektedir] ve başına giymesi için) bir fes, yolda yemesi için biraz erzak, yolda erzağı biterse erzak almak için beş meci diye, İngiliz sefirinden alınan bir itimatnâme verilmiş, kendisi İngiliz askerlerini görünce de Kıbrıs diyerek bağırması gerektiği üzerinde durulmuş ve yol için uğurlanmıştır. Küçük Ali'nin uğurlanışının dördüncü günüdür. Küçük Ali Çanakkale'ye gelmiş, rastladığı Türk askerlerine, paşalarının yerini sormuş, ona bir mektup getirdiğini öne sürmüştür. Askerler de onu paşalarına götürmüşlerdir. Paşa, Küçük Ali'yi ve Rumca tercümanı huzuruna davet etmiştir. Paşa, Küçük Ali'nin getirdiği mektubu Rumca tercümana tercüme ettirmiştir. Papaz, mektupta köylerinin çevresindeki birtakım Türk askerî bilgileri ve Türklerin kendi halkına zulüm yaptıkları (ancak Türkler kendi halkına zulüm yapmamıştır) ifade edilmiş, kendilerini ne zaman kurtarmaya geleceklerini öğrenmek istedikleri ayrıca kendileri için dualar ettikleri belirtilmiştir. Buna ek olarak paşa, köyleri ve papazları hakkında Küçük Ali'ye birçok soru sormuş ve ondan yanıtlar almıştır. Paşa, bunun akabinde ilgili subayla göz teması kurup yavere söz konusu casusun (papaz) yakalanmasını emir vermiştir. Yaver de bulunduğu ortamdan çıkarken Küçük Ali'ye beş lira ödül verilmesini istemiştir. Küçük Ali, ödül istemediğini, hizmet etmek istediğini dile getirmiştir. Küçük Ali'nin bu düşüncesi üzerine telefoncu yapılmak istenmiştir. Küçük Ali, bu ifadeye karşılık herhangi bir düşünce ortaya koymamıştır. Lakin kendisi, vatani ve milleti için önemli fedakârlıklar yapmak istemiştir. Küçük Ali, Rumlar ile İngilizlerin parolasını bildiğini, basit bir şekilde düşman tarafına geçip kendisini Rum olarak gösterebileceğini dile getirmiştir. Paşa, Küçük Ali'nin bu fikrini beğenmiştir. Yaver, bu durum sonrasında Küçük Ali'yi çadırına götürmüş ve ona şekerlemeler vermiştir. Yaver ve Küçük Ali, sabah erken vakitlerde atlara binip yol almışlar, harap olmuş bir köyün yakınına gelince atlarından inmişler ve yollarına yürüyerek devam etmişler, neferler de atların beraberinde kalmışlardır. Yaver ve Küçük Ali, bir tepenin arka tarafındaki mağaralardan birine girmişlerdir. Yaver, bu mağarada bulunan üç-dört subaya Küçük Ali'yi göstermiş ve paşanın isteğini belirtmiştir. Subayların arasındaki komutan, bu durumu kabul etmiş, lakin Küçük Ali'nin -vurulacağını gerekçe göstererek- gündüz vakti gidemeyeceğini ileri sürmüş, gece yola devam etmesini ve

sabah vakti de beyaz mendil göstererek düşman tarafına girmesini söylemiştir. Küçük Ali, gece vakti yol almış, daha güneş doğmadan düşman tarafına gelmiş, karargâhtan verilen bezi koparmış olduğu bir değneğe takmış ve paraloı (Kıbrıs) bağıra bağıra söylemiştir. İngiliz askerler, Küçük Ali'yi yanlarına almışlar ve ona sorular yönelmişlerdir. Küçük Ali, Rum olduğunu ve generali görmek istediğini İngiliz askerlerine söylemiştir. Ayrıca bu durum sonrasında bir Rum subayına isteğini dile getirmiştir. Yine bu durum sonrasında Küçük Ali'nin karşısına bir Rum getirilmiş, bu Rum'un da tercüman olduğu öne sürülmüştür. Küçük Ali, papazın kendisine ifade ettiklerini onlara söylemiş ve taşıdığı mektubu da İngiliz subayına vermiştir. İngiliz subayı, Rum tercümanı dinledikten sonra sevinmiş, bir rapor yazmış, Küçük Ali'yi de iki askerle birlikte komutanın karargâhına yollamıştır. Küçük Ali'nin beraberindeki İngiliz askerleri, karargâhtaki yavere söz konusu raporu vermişler ve çocuğu (Küçük Ali) göstermişlerdir. Küçük Ali biraz bekletilmiş ve sonra da İngiliz paşasının ve Rum tercümanın karşısına çıkarılmıştır. Küçük Ali, papazın kendisine söylemiş olduğu bilgileri karşı tarafa anlatmıştır. İngiliz Paşası da mektupta Küçük Ali'nin tüm fedakârlığı yapabileceği üzerinde durmuş ve söz konusu kişiye bir saatli bomba verip karşı tarafın (Türk tarafı) siperlerine girip bu saatli bombayı Türk paşasının çadırının yanına bırakmasını istemiştir. Ayrıca saatli bombanın, saati kurulduktan yarım saat sonra patlayacağını ve kendisinin de saatli bombanın saatini kurduktan sonra kaçarak kurtulabileceğini ileri sürmüştür. İngiliz komutan, subaylarını çağırması ve bu subaylar da saatli bombanın saatini nasıl kurulması gerektiğini ve bu nesnenin kurulduktan sonra hemen kaçılması gerektiğini Küçük Ali'ye söylemişlerdir. Küçük Ali, saatli bombayı istemiş ve torbasının içine koymuştur. Küçük Ali'nin gece vaktinde geldiği alanlardan geri gitmesine karar verilmiş ayrıca Küçük Ali'ye de İngiliz paşası tarafından elli İngiliz lirası verilmiştir. Küçük Ali, bu parayı kabul etmek istememiş ancak söz konusu paranın kabul edilmemesi hâlinde köylerinde bulunan fakirlere verilmesi istendiğinden bu parayı kabul etmiştir. Küçük Ali, yemek yemesi için bir yemek masasına oturtulmuştur. Biraz yemek yemiş, ardından da kimseye çaktırmadan torbasında bulunan saatli bombanın saatini kurmuş ve beklemeye koyulmuştur. Küçük Ali, İngiliz paşasına çok önemli bir şeyi -bizzat kendisine- söylemek istediğini belirtmiştir. Bunu duyan Rum tercüman da durumu dile getirmiş, yaver de kabul etmiştir. Küçük Ali ve Rum tercüman, İngiliz paşasının odasına girmişlerdir. Bu odada az bir süre boyunca karşılıklı konuşulduktan sonra Küçük Ali'nin taşıdığı saatli bomba patlamıştır. Bu saatli bombanın patlamasından dolayı büyük bir ses gürültüsü ve duman ortaya çıkmıştır. Bu durum, Türk taraflarında fark edilmiştir. Bununla birlikte Türk tarafları bu patlamanın yaşanmasının temel nedenini öğrenememiş, bu patlamanın kazadan dolayı yaşanmış olabileceği üzerinde durmuştur. Söz konusu durum, Türk paşasının aklına Küçük Ali'yi getirmiştir. Türk paşası, Küçük Ali'den bir haber çıkmadığını ifade etmiş, Küçük Ali'nin söz konusu patlamadan dolayı zarar görüp görmediği konusunda belirsizlik yaşadığını ifade etmiştir. Korkulan olmuş ve Küçük Ali yaşanan patlamadan dolayı yaşamını yitirmiştir. Meydana gelen bu patlamayla birlikte düşman saflarına ciddi zararların verildiği düşünülmüştür. Böylelikle Küçük Ali'nin vatanı ve milleti için önemli bir fedakârlık yaptığı düşünülmüştür.

Dokuzuncu sıradaki öykü, “Kaşağı” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, bir çocuğun kaşağıya zarar vermesi ve bunu da kardeşinin üzerine atması üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir. Küçük bir çocuk vardır. Bu çocuğun Hasan adlı bir kardeşi vardır. Yine bu çocuğun babasının Dadaruh adında bir seyisi vardır. Söz konusu çocuğun ve kardeşinin genelde Dadaruh'un beraberinden ayrılmadıkları, atları çok sevdiği belirtilmiştir. Çocuk, bir gün tımarı kendisinin yapacağını Dadaruh'a söylemiştir. Dadaruh da yaşının daha küçük olduğunu gerekçe göstererek çocuğun isteğini kabul etmemiştir. Söz konusu çocuk da bir gün yalnız kalmış, kaşağıyı aramış ancak bulamamıştır. Bu çocuk ahırın köşesinde yer alan Dadaruh'un küçük odasına girmiştir. Çocuk bu odayı aramış, en sonunda da yatağın altında yer alan sandıkta fakfon kaşağıyı bulmuştur. Çocuk hemen bu kaşağıyı almış, tosunun yanına gitmiş ve aldığı kaşağıyı bu hayvanın karnına sürmek istemiş ancak hayvan rahat durmamıştır. Çocuk, kaşağının, hayvanın canını yaktığı düşünmeden edememiştir. Zira çocuk elindeki kaşağının çok keskin ve çok sivri olduğunu zihninde canlandırmıştır. Çocuk kaşağıyı biraz köreltmek amacıyla duvar taşlarına sürmüştü, kaşağının dişleri bozulunca da atların üzerinde

kaşağıyı denemiş ancak atların rahat durmadığını görmüştür. Çocuk, bu durum sonrasında kızmış ve öfkesini kaşağıdan çıkarmıştır. Daha iyi ifade etmek gerekirse çocuk, çeşmeye gitmiş, yanındaki kaşağıyı yalağın taşına koymuş, ağır bir taşla kaşağının üzerine birkaç kere vurmuş, kaşağıyı ezmiş, parçalamış, sonra da bunu yalağa atmıştır. Bu olay sonrasında çocuğun babası, çeşmedeki yalağın içinde kaşağının kırılmış vaziyette durduğunu görmüş ve Dadaruh'u yanına çağırıştır. Çocuğun babası, kaşağıyı kimin kıldığını Dadaruh'a sormuş, Dadaruh da bunu kimin kıldığını bilmediğini dile getirmiştir. Baba, biraz sonra çocuğunu görmüş, çocuğuna daha hiçbir şey demeden çocuğu da kaşağıyı Hasan'ın kıldığı söylemiştir. Yani çocuk, hem yalan söylemiş hem de Hasan'a iftirada bulunmuştur. Babası, çocuğuna Hasan'ı çağırmasını söylemiştir. Çocuk, Hasan'ı çağırıştır. Baba, kaşağıyı niçin kıldığını Hasan'a sormuş, Hasan da kaşağıyı kırmadığını ileri sürmüştür. Baba, tekrar tekrar Hasan'a sormuş ve Hasan'dan yine aynı cevabı almıştır. Bunun üzerine baba, “yalancı” diyerek Hasan'a tokat atmıştır. Hasan ağlamaya başlamıştır. Babası, Hasan'ı alıp eve götürmesini, Hasan'ın hep evde kalmasını, evde hizmetçi Pervin'le birlikte oturmasını Dadaruh'a söylemiştir. Dadaruh da ağlayan Hasan'ı eve götürmüştür. Baba, fırsat bulduğu zamanlarda Hasan'a “yalancı” demiştir. Hasan, babasından yediği tokat aklına geldikçe ağlamış, zor susmuştur. Hasan'ın annesi de kaşağıyı Hasan'ın kıldığını inanmamış, Dadaruh'un kaşağıyı atlara ezdirmesinden şüphelenmiş ve Hasan'ın kardeşinin Hasan'a iftira attığını aklının ucundan geçirmemiştir. Hasan, bunlar yaşanırken kardeşine atlar ve taylarla ilgili bilgiler sormuştur. Zira Hasan'ın ahıra girmesine yönelik yasağın devam etmesi söz konusudur. Hasan bir gün aniden hastalanmış. Hasan'a bakması için kasabadan doktor çağırılmıştır. Doktor, Hasan'ın kuşpalazı olduğunu dile getirmiştir. Kaşağıyı kıran çocuk da kardeşi Hasan'ın çok hastalandığını, öleceğini öğrenmiş ve ağlamaya başlamıştır. Çocuk, o gece uyuyamamış zira uykuya dalar dalmaz Hasan'ın hayalini, kendisine iftiracı diyerek karşısında bulmuştur. Çocuk, Pervin'i uyandırmış ve Hasan'ın yanına gideceğini, kaşağıyı kendisinin kıldığını babasına söylemeye gideceğini ağlayarak ifade etmiştir. Pervin de söz konusu çocuğa, babasına ve Hasan'a bunları yarın söylemesini zira şimdi uyuduklarını söylemiştir. Çocuk sabaha kadar uyuyamamış, gün doğarken de Pervin'i uyandırmıştır. Lakin çocuğun bu pişmanlığı fayda etmemiştir. Çünkü çocuğun kardeşi Hasan o gece vefat etmiştir.

Onuncu sıradaki öykü, “Ant” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, bir çocuğun ve arkadaşının birbirlerine yardım etmeye ant içmeleri üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir: Bir çocuk vardır. Bu çocuk bir okulda okuyordu. Okulda büyük hoca ve küçük olarak (bu hoca, büyük hocanın çocuğu) tabir edilen iki hoca vardır. Okulda kızlar ve erkekler karışık oturuyorlardır. Okulda ceza olarak dayak atma durumu söz konusudur. Kabahati büyük olanların falakaya yatırılmaları, kabahati küçük olanların da büyük hocanın uzun sopasını yemeleri ve / veya küçük hocanın tokadını yemeleri gibi durumlarla karşılaşılması ihtimaller dâhilindedir. Bir gün büyük hoca yalan söylediği ve iftira attığı gerekçesiyle okuldaki bir çocuğun kulağını çekmiştir. Lakin çocuk yalan söylememiş ve iftira atmamıştır. Söz konusu çocuk, abdest fiçisinin musluğunu koparan kişiyi arayan büyük hocaya bahsi geçen kişiyi söylemiştir. Bu kişi, zayıf ve hasta bir çocuktur ve kendisine yöneltilen ifadeyi kabul etmemiştir. Bu durum sonrasında başka bir çocuk, ilgili suçlunun kendisi olduğunu söylemiştir. Bunun sonucunda da söz konusu çocuk falakaya yatırılmıştır. Önceki kısımlara değinilen bilgilerde, çocuğun kulağının büyük hoca tarafından çekilmesi, bu olaydan dolaydır. Kulağı çekilen çocuk, falakaya yatırılan çocuğa kendisini neden yalancı çıkardığını sormuştur. Falakaya yatırılan çocuk da -hocaya söylememesi gerekçesiyle- abdest fiçisinin musluğunu koparan kişinin zayıf ve hasta olduğuna, daha da önemlisi birbirlerine yardımcı olacaklarına ant içtiklerine değinmiştir. Bu olay sonrasında, kulağı çekilen çocuk, okulda bir çocuğun birbirleriyle ant içtiklerini görmüştür. İlgili çocuk, okulda kendisini çok yalnız hissetmiş ve biriyle ant içmek istediğini annesine söylemiş, annesi de buna razı olmamıştır. Bu yaşananlardan sonra bir gün çocuk, bahçelerinde oynarken Mıstık adında bir çocukla beraber birbirlerine yardımcı olacaklarına dair ant içmişlerdir. Bu ant içme eylemi, söz konusu çocuğun, söğüt dalından tahta at yaparken kullandığı çakının kazayla şehadet parmağını kesmesi ve Mıstık'ı da ant içmeye ikna etmesi suretiyle gerçekleşmiştir. Sonrasında da söz konusu çocuk ve Mıstık, kanlarını birbirine karıştırmışlar ve emmişlerdir. Bu

yaşananlardan bayağı bir zaman geçmiştir. İlgili çocuk ve arkadaşı, okul çıkışından sonra aniden -hızlı koşan- iri ve kara bir köpekle karşılaşmışlar, bu köpeğin arkasından da eli sopalı kişilerin koştuklarını görmüşler ve bu kişilerin de kendilerine kaçın, ısıracak gibi kelimeler söylediklerini duymuşlardır. Mıstık, ant içtiği arkadaşını arkasına alıp korumuş ve köpekle dövüşmüştür. Eli sopalı kişiler hemen Mıstık'ın yardımına yetişmişler ve köpeği kovalamışlardır. Köpekle arasında yaşanan arbedenin sonrasında Mıstık'ın burnu ve kolları kanamıştır. Mıstık evine götürülmüştür. Mıstık'ın birlikte ant içtiği çocuk da kendi evine gitmiş ve olan biteni annesine anlatmıştır. Abil ana (çocuğun evlerindeki hizmetçi) da çocuğun bedenini kontrol etmiş, çocuğu okuyup üflemiştir. Mıstık bu vahim olayın ertesi gününde okula gelmemiştir. İlgili çocuk, Mıstık'a bakmaları gerektiğini annesine söylemiş, annesi de çocuğuna Mıstık'ın hastalandığını ileri sürmüştür. Bugünden sonra söz konusu çocuk, birlikte ant içtiği arkadaşı Mıstık'ı bir daha görmemiştir. Çocuk, günün birinde -Mıstık'a saldıran köpeğin kuduz olduğunu dolayısıyla da- Mıstık'ın kuduz olduğunu ve öldüğünü öğrenmiş, onun hatırasını heyecan duyarak kalbinde yaşatmıştır.

Son sıradaki öykü, “İlk Cinayet” isimli öyküdür. Bu öykünün odak noktasında, küçük yaşlarda bir çocuğun bir martı yavrusunu elleriyle sıkarak öldürmesi üzerine yoğunlaşmıştır. Öykünün içeriğiyle ilgili bilgiler şu şekilde özetlenmiştir: Küçük yaşlarda bir çocuk, annesiyle beraber bir şirket vapuruna binmiştir. Çocuk ve annesi, tentenin kenarına bir martı yavrusunun konduğunu görmüşlerdir. Annesi, çocuğuna bu martı yavrusunu tutmasını söylemiştir. Çocuk, martı yavrusunu tuttuktan sonra, annesi, çocuğunun elinden martı yavrusunu almıştır. Bundan sonra annesi, çocuğu ve vapurdaki sarı saçlı bir kadın martı yavrusunu öpmüşlerdir. Ortamdaki diğer kadınlar bu martı yavrusunun yaşamayacağını düşünmüşlerdir. Annesi, çocuğunun kucasına söz konusu martı yavrusunu vermiştir. Ayrıca martı yavrusunu nasıl tutması gerektiğini ve sıkılması gerektiğini çocuğuna söylemiştir. Çocuk martı yavrusunun beyaz tüylerine dokunmuş. Martı yavrusu bu esnalarda boynunu uzatıp çevresine bakınmaya çalışmıştır. Çocuk da bu vakitlerde gözlerini annesine doğru çevirmiş ve annesinin kendisiyle meşgul olmadığını düşünmüştür. Çocuk, bundan sonra martı yavrusunun boynunu elleriyle yavaşça tutmuş ve martı yavrusunu tüm gücüyle sıkmaya başlamış ve öldürmüştür. Sonrasında martı yavrusunun ölüsü yere düşmüştür. Anne, martı yavrusunun ölüsünü yerden almış ve çocuğuna, bu hayvana ne yaptığını sormuştur. Çocuk, annesine yanıt verememiş ve avazı çıktığı kadar ağlamıştır. Çevrede bulunan kadınlardan biri, çocuğun, martı yavrusunu öldürdüğünü gördüğünü dile getirmiştir. Bu esnada çocuğun annesi sapsarı olmuş ve bu annenin sesi titremiştir. Annesi, çocuğuna insafsız demiş ve ona acı acı bakmıştır. Bundan sonra çocuk daha çok ağlamaya başlamıştır. Bu olaydan sonra söz konusu çocuğun nasıl, nerede ve ne zaman sustuğunu hatırlamaması dikkat çekicidir. Buna ilave olarak çocuğun, sanki ebediyen ağladığını hissetmesi söz konusudur. Küçük çocuğun bu olumsuz olayı yaşamasının ardından otuz yıldan fazla süre geçmiştir. Bu kişi şirket vapurlarının güvertelerinde oturduğu vakit ne zaman bir martı görse hemen neşesini yitirmiş, ağlamak istemiş, kalbinin derinlerinde bir ağrı hissetmiş, kendisini insafsız diyerek azarlayan annesinin sitemini iştir gibi olmuştur.

Genel olarak Ömer Seyfettin'in bu öykülerinde psikolojik, sosyolojik, kültürel, tarihî, millî değerler gibi değerlerin ağır bastığı düşünülmüştür. Bununla birlikte zaman zaman birtakım kelimelerin anlamlarının kavranmasında zorlukların yaşanması söz konusu olabilmıştır. Zira öykülerde kullanılan dil ve anlatım özellikleri, günlük konuşma havasına yakın bir izlenim sergilese de zaman zaman süslü anlatımın ortaya konmaya çalışıldığı hissi uyandırılmıştır. Buna ilave olarak birtakım düşünceyi geliştirme yollarına başvurulmuş metnin kalitesi, etkililiği ve akılda kalıcılığı artırılmaya çalışılmıştır. Metinlerde iyi seviyede dil hâkimiyeti sağlanmış ancak bu durumun daha da geliştirilebileceği zihinlerde canlanmıştır. Bu bilgiye benzer olarak metindeki dil kullanımı, yaşanan zamanın bir tezahürüdür. Ayrıca içerisinde bulunulan toplumsal zihniyetin, ilgili öykülerin anlam yapısının şekillenmesinde çeşitli etkilerde bulunduğu unutulmaması gereklidir. Sonuç olarak kitapta yer alan öyküler edebî açıdan değerli görülmeyle beraber bu öykülerin temel olarak edebiyat literatürünün genişletilmesine ve geliştirilmesine yardımcı olduğu düşünülmüştür.

KAYNAKLAR

Beyza Akkaya (Ed.). *Ömer Seyfettin'den Seçme Öyküler*. 2. Bs. İstanbul: Akış Yayınları, 2007.